

ΤΑ ΝΕΑ

Τετάρτη 15 Απριλίου 2015

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α.1. Να αναφέρετε τις ελληνοτουρκικές συμφωνίες που υπογράφηκαν το 1930 και το περιεχόμενό τους.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α.2. Ποια γεγονότα οδήγησαν στην έκδοση του επίσημου ενωτικού Ψηφίσματος των Κρητών (24/09/1908) (μονάδες 7) και ποια ήταν η αντίδραση της Ελληνικής Κυβέρνησης (μονάδες 6);

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β.1. Να προσδιορίσετε, αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο απαντητικό σας φύλλο την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση.

α. Οι αγροτικές συγκρούσεις στο Κιλελέρ έγιναν το 1909.

β. Με την υπερπόντια μετανάστευση στις ΗΠΑ εκτονώθηκαν οι κοινωνικές εντάσεις που οφείλονταν στη σταφιδική κρίση.

γ. Το Μάρτιο του 1922 το δημοσιονομικό αδιέξοδο αντιμετωπίστηκε με νέο εξωτερικό δανεισμό.

δ. Μέχρι το τέλος του 1920 ελάχιστοι πρόσφυγες είχαν επιστρέψει στη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη.

ε. Η επανάσταση του Θερίσου κηρύχθηκε στις 12 Μαρτίου 1905.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

α. «Βενιζελισμός»

β. «Οργανικός Νόμος 1900»

γ. «Ελληνικό Τυπογραφείο Τραπεζούντας»

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ. Αντλώντας στοιχεία από τα ακόλουθα παραθέματα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις,

α. να διευκρινίσετε και να παρουσιάσετε τους τομείς στους οποίους εκφράστηκαν οι διαφορές μεταξύ γηγενών και προσφύγων μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή στα πλαίσια της ενσωμάτωσης των τελευταίων στην Ελλάδα. (μονάδες 15)

β. να αναφέρετε τη συμβολή των Μικρασιατών προσφύγων του 1922 στον τομέα του πολιτισμού. (μονάδες 10)

Μονάδες 50

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Δύο κυρίως είναι τα αίτια που οδήγησαν σε κάποια όξυνση τις σχέσεις ντόπιων και προσφύγων. Το πρώτο, και κυριότερο, οι οικονομικές διαφορές και οι αντιδικίες (χωράφια και οικόπεδα παραχωρούνται στους δεύτερους, άλλα κατέχονται ή διεκδικούνται από τους πρώτους ή και αντίστροφα...).

Πολλές φορές η διεκδίκηση αυτή ξεκινούσε από τις λεγόμενες «ανώμαλες δικαιοπραξίες»: Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους (1912-13), αρκετοί από τους ντόπιους Έλληνες αγόραζαν με προφορική ή ιδιωτική γραπτή συμφωνία, την ακίνητη περιουσία των Μουσουλμάνων που εγκατέλειπαν την Ήπειρο και τη Μακεδονία, παρά τις απαγορευτικές διατάξεις εκείνης της περιόδου για οποιαδήποτε αγοραπωλησία. Κατά τη Σύμβαση, όμως, της Ανταλλαγής, τα κτήματα αυτά θεωρούνται ανταλλάξιμα και πρέπει να διανεμηθούν σε πρόσφυγες...).

Το δεύτερο, σε σπουδαιότητα, αίτιο ήταν [...] η πολιτική ιδεολογία του προσφυγικού κόσμου, μαζικά και σταθερά τοποθετημένου στη βενιζελική παράταξη, [...].

Στάθης Πελαγίδης, Προσφυγική Ελλάδα (1913-1930), Ο Πόνος και η Δόξα, σελ. 402.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το ταξίδι κράτησε δεκαέξι μέρες. Μετά τη Ρόδο πιάσαμε Πειραιά, μετά φτάσαμε στην Κέρκυρα. Ήταν παραμονή του Αγίου Σπυριδώνος, 11 Δεκεμβρίου 1922. Έβρεχε. Βγήκαμε στην παραλία με καϊκία. Λένε: «Θα σας πάμε με αραμπάδες σ' ένα χωριό». Μας πήγαν στο χωριό Σταυρός· κάναμε τέσσερις ώρες ώσπου να φτάσουμε εκεί. Εμείς πηγαίναμε πεζή, τα πράγματα μόνο σε αραμπάδες. Και να βρεχόμαστε σ' όλο αυτό το διάστημα...

Άλλους έβαλαν στην εκκλησία του χωριού, άλλους στο σχολείο, άλλους σε σπίτια. Δεν ρωτάει κανένας: «Ποιοι είστε, τί θέλετε;» Μια αδιαφορία. Δεν μας έδωσαν τίποτα να φάμε. Δεν είχαν κι αυτοί, τί να μας δώσουν; Μια «καλημέρα» μόνο μας έλεγαν. Καλή ήταν κι αυτή. Ευτυχώς είχαμε μαζί μας ψωμί...

Μας έφεραν στην Κέρκυρα, μας έβαλαν στο φρούριο, στις εκεί παράγκες. [...]

Στην αρχή δεν ταιριάζαμε με τους Κερκυραίους. Άλλες συνήθειες αυτοί, άλλες συνήθειες εμείς. Γλώσσα δεν ξέραμε, δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε μαζί τους. Μετά όμως τα φτιάξαμε. Πολλά συνοικέσια έγιναν· Κερκυραίοι πήραν προσφυγοπούλες.

Μαρτυρία Ελένης Μαναήλογλου από το Ικόνιο. Η Έξοδος (έκδοση του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών), τόμ. Β', σ. 348-349.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η έλευση των Μικρασιατών έδωσε ώθηση στην ελληνική λογοτεχνία και την πλούτισε με νέα στοιχεία. Στο γλωσσικό τομέα, η υιοθέτηση της δημοτικής από τους συγγραφείς και

ποιητές της περιόδου, όπως και η αποκλειστική χρήση της από τις προσφυγικές μάζες, συνέβαλαν στην επικράτησή της επί της καθαρεύουσας.[...]. Στα χρόνια εκείνα το δημοτικό τραγούδι (συμπεριλαμβανομένου και εκείνου των ελληνικών πληθυσμών της Μικράς Ασίας), ως «εθνική» μουσική, απέκτησε βαρύνουσα σημασία. Ταυτόχρονα οι τεχνολογικές εξελίξεις έκαναν εφικτές τις ιστορικές ηχογραφήσεις παραδοσιακής μουσικής από τη Μέλπω Μερλιέ (1930) και τον Σίμωνα Καρά (1936).

Γ. Γιαννακόπουλος. Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες, σσ. 98-99 στο Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, τόμος 7ος: Ο Μεσοπόλεμος, 1922- 1940. Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4ης Αυγούστου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α.1. Σχολικό βιβλίο σελίδα 161: «Στις 10 Ιουνίου 1930...στο έδαφος του άλλου κράτους»

ΘΕΜΑ Α.2. Σχολικό βιβλίο σελίδα 217, Ενότητα 6: «Η κατάλυση της αρμοστείας στην Κρήτη. Το πρώτο ενωτικό Ψήφισμα των Κρητών».

ΘΕΜΑ Β.1.

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Σχολικό Βιβλίο σελίδα 48 «Στην περίοδο 1910-1922...δυνάμεων του έθνους»
- β. Σχολικό Βιβλίο σελίδα 208 «Ένα σοβαρό ζήτημα...και εγκατάστασής του»
- γ. Σχολικό Βιβλίο σελίδα 248 «Το Ελληνικό Τυπογραφείο...δημοκρατικό πολίτευμα»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ. Σχολικό Βιβλίο σσ.165-166

α. Σε γενικές γραμμές υπήρχε διαφορά νοοτροπίας και ιδιοσυγκρασίας μεταξύ προσφύγων και γηγενών. Οι γηγενείς αναφέρονταν συχνά στο ήθος των προσφύγων (κυρίως των αστών), στη ροπή τους για διασκέδαση και την κοσμοπολίτικη συμπεριφορά αυτών και των γυναικών τους. Οι πρόσφυγες από τη μεριά τους μιλούσαν για το χαμηλό μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των ντόπιων και πρόβαλλαν την ελληνικότητά τους, την οποία συχνά οι ντόπιοι αμφισβητούσαν.

Η διάσταση προσφύγων και γηγενών εκφράστηκε κυρίως στην οικονομική ζωή. Εκεί υπήρχε ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας και στην ιδιοκτησία της γης. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο πρώτο απόσπασμα γηγενείς και πρόσφυγες είχαν μεταξύ τους

οικονομικές διαφορές και αντιδικίες. Για παράδειγμα η παραχώρηση οικοπέδων στους πρόσφυγες ή η κατοχή χωραφιών από τους ντόπιους δημιουργούσε προβλήματα στις μεταξύ τους σχέσεις. Συχνά η διεκδίκηση της ιδιοκτησίας γης ξεκινούσε από τις λεγόμενες «ανώμαλες δικαιοπραξίες». Πιο συγκεκριμένα κατά την περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων μερίδα γηγενών παρά την απαγόρευση των αγοραπωλησιών έσπευσε να αγοράσει με προφορική ή ιδιωτική γραπτή συμφωνία -ιδίως στα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ηπείρου και της Μακεδονίας- ακίνητη περιουσία, την οποία μουσουλμάνοι κάτοικοι των περιοχών πουλούσαν, καθώς έφευγαν. Σύμφωνα όμως με τη σύμβαση της Ανταλλαγής οι εκτάσεις αυτές θεωρούνταν ανταλλάξιμες και έπρεπε να διανεμηθούν σε πρόσφυγες. Ακόμη υπήρχαν διαφορές και ως προς άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Στην πολιτική ζωή πριν ακόμη από την παροχή στέγης και εργασίας, οι πρόσφυγες απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια και πολιτικά δικαιώματα. Το Κόμμα των Φιλελευθέρων αποτέλεσε πόλο έλξης των προσφύγων, οι οποίοι μαζικά και σταθερά το στήριζαν σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Εντάχθηκαν σε αυτό τόσο ως ψηφοφόροι όσο και ως πολιτευτές, βουλευτές και υπουργοί. Οι αντιβενιζελικοί και ο αντιβενιζελικός τύπος καλλιεργούσαν το μίσος εναντίον τους.

Στην κοινωνική ζωή οι πρόσφυγες που κατοικούσαν στους συνοικισμούς ήταν απομονωμένοι, δεν είχαν συχνές επαφές με ντόπιους και προτιμούσαν να συνάπτουν γάμους μεταξύ τους. Δεν συνέβαινε το ίδιο με τους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν μέσα στις πόλεις ή τα χωριά. Ο χώρος εργασίας, το σχολείο, η εκκλησία και κυρίως η γειτονιά έδιναν ευκαιρίες επικοινωνίας με τους ντόπιους. Σιγά – σιγά άρχισαν να συνάπτονται μικτοί γάμοι, που με την πάροδο του χρόνου γίνονταν όλο και περισσότεροι. Για τις κοινωνικές σχέσεις γηγενών και προσφύγων γίνεται λόγος και στη μαρτυρία της Ελένης Μαναήνογλου από το Ικόνιο. Η γυναίκα περιγράφει τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες το πρώτο διάστημα της εγκατάστασής τους στην Ελλάδα. Στην Κέρκυρα όπου έφθασαν μετά από ένα μακρύ ταξίδι οι ντόπιοι τους αντιμετώπιζαν αρχικά αδιάφορα και ίσως και λόγω της φτώχειας τους δεν τους βοηθούσαν (*Δεν ρωτάει «Ποιοι είστε, τί θέλετε;» Μια αδιαφορία. Δεν μας έδωσαν τίποτα να φάμε. Δεν είχαν κι αυτοί, τί να μας δώσουν; Μια «καλημέρα» μόνο μας έλεγαν*). Επίσης αναφέρεται σε διαφορές που είχαν με τους γηγενείς στη νοοτροπία και στη γλώσσα (*Στην αρχή δεν ταιριάζαμε με τους Κερκυραίους. Άλλες συνήθειες αυτοί, άλλες συνήθειες εμείς. Γλώσσα δεν ξέραμε, δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε μαζί τους*). Με την πάροδο του χρόνου, όπως επισημαίνει, οι πρόσφυγες αφομοιώθηκαν και αναμείχθηκαν με το γηγενή πληθυσμό.

Η αντίθεση μεταξύ προσφύγων και γηγενών, σε ελάχιστες περιπτώσεις πήρε τη μορφή ανοικτής σύγκρουσης. Ο όρος «πρόσφυγας», όμως, είχε στην κοινή συνείδηση υποτιμητική σημασία, για πολλά χρόνια. Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ προσφύγων και γηγενών έπαψε να υπάρχει μετά τη δεκαετία του 1940. Αλλά και από πιο πριν οι πρόσφυγες πρώτης γενιάς και αργότερα τα παιδιά και τα εγγόνια τους συμμετείχαν σε όλες τις δραστηριότητες στη νέα πατρίδα τους.

β. Σχολικό Βιβλίο σελίδα 169.

Η Μικρασιατική καταστροφή επηρέασε σημαντικά την πορεία του ελληνικού έθνους στη σύγχρονη εποχή. Ορισμένοι την παραλλήλισαν με την πτώση της Κωνσταντινούπολης το 1453, ενώ άλλοι θεώρησαν το 1922 ως αφετηρία της νέας Ελλάδας. Το προσφυγικό ζήτημα, ως συνέπεια της Μικρασιατικής καταστροφής, αποτέλεσε για την Ελλάδα ένα

οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό ζήτημα μεγάλης σπουδαιότητας, με επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της ζωής του νεοελληνικού έθνους.

Οι πρόσφυγες είχαν ζήσει σε τόπους με πολιτιστική παράδοση πολλών αιώνων, την οποία μετέφεραν στη νέα τους πατρίδα. Η μουσική που έφεραν μαζί τους επηρέασε τον τρόπο έκφρασης των λαϊκών στρωμάτων και αναδείχθηκε σε λαϊκή μουσική της πόλης (ρεμπέτικα). Πρόσφυγες οργανοπαίχτες και τραγουδιστές κυριάρχησαν στη λαϊκή μουσική σκηνή μέχρι το 1940. Όπως συμπληρωματικά αναφέρεται στο τρίτο απόσπασμα, στα χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και το δημοτικό τραγούδι, ως «εθνική» μουσική απέκτησε τη δική του ιδιαίτερη σημασία. Μάλιστα οι τεχνολογικές εξελίξεις της εποχής βοήθησαν στις ηχογραφήσεις παραδοσιακών τραγουδιών από τη Μέλπω Μερλιέ (1930) και τον Σίμωνα Καρά (1936).

Οι πρόσφυγες έκαναν αισθητή την παρουσία τους και στον πνευματικό χώρο. Η λογοτεχνία της εποχής του 1930 εμπλουτίστηκε με το έργο πολύ σημαντικών δημιουργών όπως ο Γ. Σεφέρης, ο Η. Βενέζης, ο Κ. Πολίτης, ο Γ. Θεοτοκάς, ο Σ. Δούκας. Μαζί με τον ζωγράφο και συγγραφέα Φ. Κόντογλου, τον μουσικό Μ. Καλομοίρη και άλλους εκπροσώπους της μικρασιατικής πολιτιστικής παράδοσης διέπρεψαν στα γράμματα και τις τέχνες. Ιδιαίτερη ήταν η συνεισφορά τους στο γλωσσικό τομέα, εκεί που, όπως καταγράφει ο συγγραφέας της τρίτης ιστορικής πηγής, η υιοθέτηση και η αποκλειστική χρήση της δημοτικής στον γραπτό και τον προφορικό λόγο από τους λογοτέχνες της περιόδου, αλλά και από τους απλούς ανθρώπους συνέβαλε στην επικράτησή της έναντι της καθαρεύουσας. Οι αλλαγές αυτές βοήθησαν στην εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας, η οποία εμπλουτίστηκε με νέα λεκτικά σύνολα και έγινε προσιτή σε περισσότερα στρώματα του ελληνικού λαού.

Γενικότερα, αυτό που μπορούμε να σημειώσουμε είναι ότι η προσφορά των προσφύγων στη διαμόρφωση της σημερινής ελληνικής ταυτότητας υπήρξε σημαντική, καθώς έβαλαν τη δική τους ψηφίδα στο πολύχρωμο ψηφιδωτό του νεοελληνικού πολιτισμού.

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

www.floropoulos.gr